

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykologprogrammet

Bristande delaktighet, information och respekt:
en explorativ studie om patienters upplevda autonomi inom
vuxenpsykiatrin

Arwin Naderi & Thomas Söderberg
Psykologexamensuppsats. 2023

Handledare: Henrik Levinsson & Martin Wolgast
Examinator: Per Johnsson

Abstract

The role of autonomy in healthcare is unclear, and neither patients nor healthcare providers have a clear understanding of the concept. This results in patients' rights being violated regularly, which hinders recovery and risks further harming patients. The purpose of this exploratory study was to investigate and analyze the reporters' (patients and relatives) experiences of violations within the Swedish adult psychiatry system. Coding was conducted on incoming Swedish Health and Care Inspectorate reports between 2013-2019 that pertained to violations of autonomy. Initially, 15 recurring types of autonomy violations were identified, which were subsequently compiled into four subcategories: *Overridden/obstructed*, *Not involved*, *Incorrect/dishonest information* and *Insufficient information*. Chi2-tests were used to investigate associations between the four subcategories and potentially relevant variables. The coding resulted in 406 distinct cases of autonomy violations. Of these cases, the subcategory of overridden/obstructed accounted for 38,2%, not involved 14,5%, incorrect/dishonest information 19,2%, and insufficient information 28,1%. The study's only significant association was found between the subcategories and the reported party variable. This indicates that individual staff members are more frequently reported regarding the subcategory not involved, while organizations are more frequently reported for insufficient information. In a clinical context, the subcategories can provide a clarification and delimitation of essential aspects of autonomy that are frequently violated in healthcare. Future research should further clarify the concept of autonomy and its importance in healthcare to establish distinct guidelines and approaches that create clearer expectations of healthcare providers' obligations as well as patients' rights.

Keywords: autonomy, ethical violations, Swedish Health and Care Inspectorate, adult psychiatry.

Sammanfattning

Autonomins roll i vården är svårbegriplig och varken patient eller vårdgivare har en tydlig uppfattning av begreppet. Detta resulterar i att patienters rättigheter regelbundet överträds vilket förhindrar tillfrisknandet och riskerar att vidare skada patienter. Syftet med denna explorativa studie var att undersöka och analysera anmälares (patienter och anhöriga) upplevelser av kränkningar inom den svenska vuxenpsykiatri. Kodning genomfördes på inkomna IVO anmälningar mellan 2013-2019 som berörde autonomiöverträdelser. Initialt identifierades 15 återkommande typer av autonomiöverträdelser som sedan sammanställdes i de fyra underkategorierna; *överkörd/motarbetad*, *inte delaktig*, *felaktig/lögnaktig information* och *bristande information*. Chi2-test användes för att undersöka associationer mellan de fyra underkategorierna samt mellan relevanta variabler och underkategorierna. Kodningen resulterade i 406 distinkta fall av autonomiöverträdelser. Av dessa fall utgjorde underkategorin överkörd/motarbetad 38,2%, inte delaktig 14,5%, felaktig/lögnaktig information 19,2% och bristande information 28,1%. Studiens enda signifikanta association hittades mellan underkategorierna och variabeln anmäld part. Detta indikerar att enskild personal i större utsträckning anmäls för inte delaktig medan verksamheter i större utsträckning anmäls för bristande information. I en klinisk kontext kan underkategorierna medföra en konkretisering och avgränsning av essentiella aspekter av autonomi som frekvent överträds inom hälso- och sjukvård. Framtida forskning bör vidare tydliggöra begreppet autonomi och dess vikt inom vården. Detta för att kunna etablera distinkta riktlinjer och arbetssätt som skapar en tydligare kravställning på vårdgivarens skyldigheter såväl som patientens rättigheter.

Nyckelord: autonomi, etiska överträdelser, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), vuxenpsykiatri.